

Nr 282.

Av herr **Kyling m. fl.**, om *anslag till allmänna studielånefonden.*

Problemet om studiernas, främst de högre studiernas, demokratisering har under de sista åren kommit i förgrunden. Man har allmänt kommit till insikt om att alla begåvade ungdomar, oavsett föräldrarnas ekonomiska villkor och oberoende av om de tillhöra landsbygden eller staden, i görligaste mån böra ha möjlighet att utbilda sig till det yrke, för vilket de äga naturlig begåvning. Så länge detta icke är fallet, består en allvarlig orättvisa och en betänkelig svaghet i vårt samhälle. Detta problem torde komma upp till diskussion med bättre utgångspunkter än hittills, då den pågående stora skolutredningens resultat föreligger. Redan dessförinnan är det emellertid av vikt att tillvarataga nu befintliga möjligheter att bereda verkligt studiebegåvad ungdom stöd till utbildning.

Sedan 1919 ha genom fonden för statens studielån ett stort antal omedlade begåvningar beretts tillfälle till studier. Formen för understöd har visat sig sig synnerligen väl vald, och återbetalningen av erhållna lån sker med stor precision, varför det allmännas kostnader praktiskt taget inskränka sig till ränteförlusterna och torde vara synnerligen små i förhållande till det uppnådda resultatet. Under sådana förhållanden måste en väsentlig utvidgning av de räntefria studielånens antal vara den naturligaste och billigaste vägen till att lösa ett viktigt avsnitt av frågan om studiernas demokratisering, nämligen de grundläggande studiernas fortsättning genom olika slag av specialutbildning.

En sådan utvidgning torde också vara motiverad genom vissa följder av krisårens utveckling. För närvarande utdelas räntefria studielån i mån av tillgång till behörigen kvalificerade sökande från helt medelösa hem och i viss utsträckning från sådana mindre bemedlade hem, där familjeförsörjarens fränfalle eller mycket stor försörjningsbörda gör detta motiverat enligt nuvarande principer. Den kraftigt ökade skattebördan och höjningen av levnadskostnaderna ha emellertid åstadkommit att många familjer med en tidigare såsom tillfredsställande ansedd penninginkomst men med stor försörjningsbörda numera sakna möjligheter att bereda ett begåvat barn tillfälle till studier. Inte minst torde detta gälla det breda skiktet av privatanställda och statstjänstemän. Finnas icke i familjens närmaste krets personer med förmögenhet och vilja att understödja de planerade studierna genom

borgensförbindelser, är vederbörande de facto utesluten från studier. Det torde i detta sammanhang böra beaktas, att många iakttagelser giva vid handen, att den allmänna villigheten att understödja studier genom borgen torde ha förminskats mycket kraftigt, då dessa studielån enligt allmän erfarenhet i regel bli synnerligen länge bestående.

Enligt inhämtade upplysningar har det vid utdelning av räntefria studielån efter nu gällande principer stundom funnits möjlighet att tilldela samtliga verkligt studiebegävade lån men i regel varit nödvändigt att utesluta åtskilliga av dem, som syntes värda understöd. Personer från den formellt bemedlade men reellt obemedlade kategori, som ovan berörts, äro nu uteslutna. En kraftig ökning av de räntefria studielånens antal synes därför nödvändig. Detta bör emellertid givetvis icke få föranleda att kraven på verklig studiebegåvning reduceras.

Studerande från ovan berörda kategorier hava säkerligen i ganska stor utsträckning avstått från att söka för dem mycket välbehöfliga studielån, då de ansett, att deras målsmäns uppgivna inkomst utgjorde hinder för dem att erhålla statens studielån, vilka från början av studielåneverksamheten varit förbehållna "obemedlade" studerande. Detta beror på den allmänna uppfattning, som uppstått, att inkomstsiffran för sökandes målsman icke får överstiga ett visst ganska lågt belopp. Då emellertid, som ovan anförts, en stor och viktig kategori av de nu från statens studielån utestängda de facto äro hänvisade till att låna medel för sina studier, anse vi det välmotiverat, att genom en väsentlig ökning av de medel, som stå till förfogande, möjlighet beredes också för dessa kategorier att erhålla statens studielån.

Vi hemställa således,

att å riksstaten för budgetåret 1944/45 uppföres ett anslag å 100 000 kronor att tillföras allmänna studielånefonden.

Stockholm den 22 januari 1944.

Folke Kyling.

Elis Håstad.

Herbert Lundh.

Alarik Hagård.